

BELEIDSPLAN RUIMTE BORNEM

ECONOMIE

Procesnota

27 april 2026

COLOFON

College van burgemeester en schepenen

Greet De bruyn

Dirk Hoofd

Liesje Pauwels

Elke Cuyt

Hilde Cools

Karel Van Eetvelt

Tom Van Ranst

Contact

Gemeente Bornem

Dienst Lokale Economie

Hingenesteenweg 13, 2880 Bornem

www.bornem.be

economie@bornem.be

Inhoudelijke uitwerking

Versie

Versie College van Burgemeester en Schepenen 27 april 2026

INHOUD

1. EEN PROCESNOTA?	4
1.1. Wat vind je in deze procesnota?	4
1.2. Aanleiding	4
1.3. Opbouw van deze procesnota	6
2. WETTELIJK KADER	7
2.1. Verplichte betrokkenheid van actoren	7
2.2. Geïntegreerde milieueffectenrapportage	8
3. PROCES	11
3.1. Proces	11
3.2. Overlegstructuur	12
3.3. Communicatie- en participatie	13

1. EEN PROCESNOTA?

De gemeente Bornem werkt aan de toekomst van haar grondgebied. Op 12 november 2024 keurde ze al het Beleidsplan ruimte *Blik op Bornem 2040* goed. Vandaag wenst ze daar een beleidskader economie aan toe te voegen dat aangeeft hoe de gemeente de economische ontwikkeling in Bornem in de toekomst wil stimuleren. Die toevoeging heeft wettelijk gezien de vorm van een herziening van het Beleidsplan ruimte.

De gemeente doet dat niet achter gesloten deuren, maar in een open en gestructureerd traject waarbij burgers, ondernemers, landbouwers en andere betrokkenen kunnen meedenken en reageren. Deze procesnota legt uit hoe we dat traject hebben opgezet: wie erbij betrokken is, welke stappen al werden gezet en welke nog komen. Zo is het voor jou als lezer ook een hulpmiddel, waarmee je kan volgen wanneer jij aan zet bent.

1.1. Wat vind je in deze procesnota?

Overeenkomstig artikel 2.1.12, derde lid, van de Vlaamse Codex Ruimte Ordening (VCRO) moet de gemeente bij de opmaak en herziening van het gemeentelijk beleidsplan ruimte de procesinformatie bijhouden en deze informatie publiek raadpleegbaar maken op de gemeentelijke website. Deze procesnota geeft uitvoering aan die verplichting.

De procesnota bevat geen inhoudelijke keuzes of standpunten, maar documenteert uitsluitend het verloop van het proces. Voor de inhoudelijke uitwerking verwijzen we naar de conceptnota, die gelijktijdig met deze nota wordt gelanceerd. In die conceptnota geven we een eerste blik op de ruimtelijke uitdagingen die we zien voor de Bornemse economie en hoe we hierop willen inspelen.

1.2. Aanleiding

Vlaamse gemeenten kunnen de principes van hun ruimtelijk beleid vastleggen in een beleidsdocument. Daarin staat hoe de gemeente omgaat met haar grondgebied: waar vindt de gemeente dat in de toekomst best nieuwe woningen worden gebouwd, hoe ziet de gemeente de ontwikkeling van bedrijven, hoe beschermen we de open ruimte enz.?

Tot voor kort heette zo'n document een **ruimtelijk structuurplan**. Bornem had zo'n plan, goedgekeurd in 1999 en nadien herzien in 2005 en 2012. Na meer dan twee decennia was het echter aan vervanging toe. Niet alleen was het inhoudelijk verouderd; de meeste acties uit het structuurplan, zijn ondertussen uitgevoerd of zijn niet langer wenselijk,

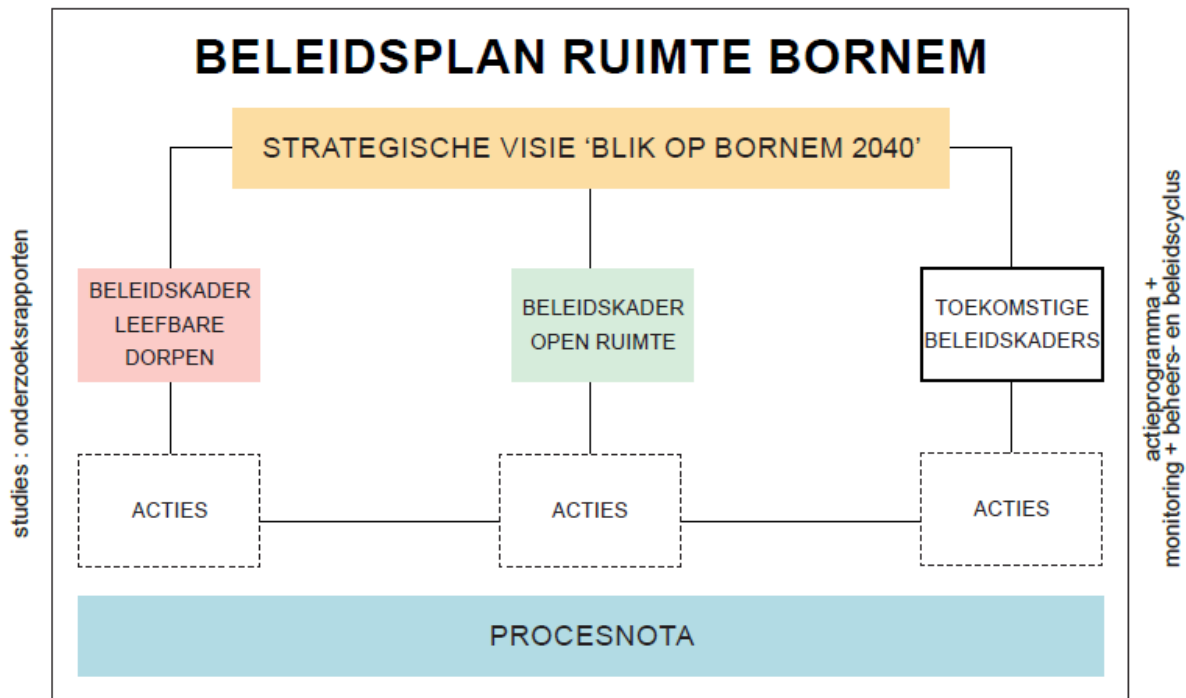
omdat de uitdagingen waar Bornem (en Vlaanderen) vandaag voor staat ook grondig zijn veranderd.

Daarenboven waren structuurplannen zeer moeilijk aan te passen. Ze bestonden uit 3 delen (informatief, richtinggevend en bindend), die samen één ondeelbaar geheel vormden. Wilde men aanpassingen doen aan één van de drie delen, moest men het volledige document aanpassen.

De Vlaamse overheid ontwierp daarom in 2018 een nieuw instrument: het **Beleidsplan Ruimte**. Dat werkt veel flexibeler als een soort 'aanbouwmodel'. Een strategische langetermijnvisie is de stevige basisstructuur. Deze beschrijft het wensbeeld waar de gemeente op termijn naartoe wil werken en is bedoeld om stand te houden over meerdere bestuursperiodes heen. Naargelang de noden kan een gemeente hier nieuwe onderdelen aan toevoegen. Die onderdelen noemt men **beleidskaders** – elk beleidsplan heeft er minstens één. Beleidskaders beschrijven de concrete uitwerking van die visie. Ze richten zich op een specifiek thema (wonen, open ruimte, economie, recreatie,...) of gebied (de dorpen, het centrum,...) en geven aan wat de gemeente de komende jaren concreet gaat doen, met welke middelen en samen met wie. Omdat elk beleidskader een losstaand onderdeel is, kan de gemeente het onafhankelijk van de andere beleidskaders opmaken of aanpassen. Zo kan het beleid meegroeien met de realiteit.

Het **Beleidsplan Ruimte Blik op Bornem 2040** werd door de gemeenteraad goedgekeurd op 12 november 2024. Het bestaat vandaag uit een strategische visie, een beleidskader 'leefbare dorpen' en een beleidskader 'open ruimte'.

Figuur 1: Samenhang van de onderdelen van het Beleidsplan ruimte Bornem

De strategische visie formuleert de grote ruimtelijke ambities voor Bornem richting 2040 en de veranderingsopgaven waarvoor de

gemeente zich wil engageren. Ze schetst een toekomstbeeld voor het volledige grondgebied en geeft richting aan alle ruimtelijke beslissingen die de gemeente de komende jaren neemt. De twee bestaande beleidskaders werken die visie concreet uit voor de meest urgente thema's: het beleidskader 'leefbare dorpen' richt zich op de kwaliteit van het woonweefsel, de voorzieningen en de publieke ruimte in de Bornemse kernen, het beleidskader 'open ruimte' op het behoud en de versterking van de landschappelijke en ecologische kwaliteiten van het buitengebied.

In het beleidsplan werd daarnaast ook al uitdrukkelijk de intentie opgenomen om een beleidskader economie op te maken, over de opportuniteiten voor het verweven van wonen en werken in de dorpen, het ruimtelijk rendement van de bestaande bedrijventerreinen (is de ruimte daar wel goed benut?), het economisch profiel van bedrijven die zich bij voorkeur op die terreinen vestigen, de wenselijkheid van kleinere bedrijfsruimten voor lokale ondernemers, de mogelijkheden voor een *modal shift* op de bedrijventerreinen zodat auto- en vrachtwagengebruik kan worden teruggedrongen, en de kansen voor de uitbouw van een groenblauw netwerk binnen die terreinen.

Die opdracht wenst de gemeente nu op te nemen. Het stelde IDEA Consult en MONDEA aan voor de begeleiding van dit traject, dat in het voorjaar van 2027 moet uitmonden in een herzien beleidsplan ruimte Blik op Bornem 2040, aangevuld met nieuwe inzichten en ambities voor de economische ontwikkeling van de gemeente.

In de strategische visie en het beleidskader 'open ruimte' heeft de gemeente ook de ambitie geformuleerd om een landbouwvisie op te maken. Voorlopig werd dit voornemen sterk ingegeven vanuit landschappelijke en natuurdoelen. De gemeente ziet in de opmaak van het beleidskader economie ook de kans dit voornemen te evalueren en te kijken hoe het (economisch) perspectief van de landbouwers deze opdracht kan aanvullen.

Met de voorliggende conceptnota én procesnota zet de gemeente de eerste formele stap in dat traject en nodigt ze iedereen uit om mee na te denken.

1.3. Opbouw van deze procesnota

Deze procesnota is in de eerste plaats een transparant verslag van het proces – van opstart tot definitieve goedkeuring in 2027 – en is een evolutief document. Bij elke belangrijke stap in het traject wordt ze geactualiseerd, zodat duidelijk blijft welke stappen zijn gezet, welke adviezen en reacties werden ontvangen en hoe deze werden verwerkt.

In deze fase bevat de procesnota onder meer:

- het wettelijk kader voor de opmaak van het beleidsplan;
- een overzicht van de stappen die al werden gezet en die nog volgen;
- een overzicht van de momenten waarop burgers en andere betrokkenen werden of zullen worden geraadpleegd;

Je kan het proces ook volgen via de gemeentelijke website: www.aanboordinbornem.be/beleidskadereconomie.

2. WETTELIJK KADER

De opmaak of herziening van een beleidsplan ruimte is geen vrijblijvend initiatief, maar een formeel planningsproces dat wettelijk is geregeld. Die regels bepalen wie wanneer wordt betrokken, welke stappen verplicht zijn en hoe beslissingen worden genomen. Ze zijn er om te garanderen dat het proces transparant verloopt, dat iedereen de kans krijgt om mee te denken en dat het beleidskader rust op een stevige juridische basis. Hieronder lichten we het wettelijk kader toe.

De opmaak en herziening van gemeentelijke beleidsplannen ruimte is wettelijk verankerd in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO). Het decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving legde de decretale basis voor de ruimtelijke beleidsplanning als opvolger van de ruimtelijke structuurplanning. Het verving het hoofdstuk 'ruimtelijke structuurplannen' in de VCRO door een nieuw hoofdstuk 'ruimtelijke beleidsplannen' (artikel 2.1.1 e.v. VCRO).

De procedure werd verder uitgewerkt in het Besluit van de Vlaamse Regering van 30 maart 2018. Dat besluit legt in detail vast welke stappen doorlopen moeten worden, welke termijnen gelden en op welke momenten advies moet worden gevraagd of inspraak moet worden georganiseerd.

2.1. Verplichte betrokkenheid van actoren

De regelgeving bepaalt daarbij niet alleen de verschillende stappen in het proces, maar legt ook expliciet vast wie op welke momenten betrokken moet worden. Zo schrijft de VCRO voor dat tijdens de opmaak (of herziening) van een beleidsplan ruimte systematisch drie vormen van betrokkenheid moeten worden georganiseerd: de raadpleging van adviesraden, het overleg tussen de verschillende bestuursniveaus en de inspraak van het publiek.

Concreet betekent dit dat adviesraden, zoals de GECORO, op meerdere momenten in het traject worden geraadpleegd over de inhoud en de voortgang van het plan. Daarnaast vindt er doorheen het proces overleg plaats met andere overheden, zoals de provincie en de Vlaamse overheid, om ervoor te zorgen dat het gemeentelijk beleid afgestemd is op bovenlokale beleidskaders en ontwikkelingen. Ook het publiek wordt niet pas op het einde betrokken, maar krijgt in verschillende fasen van het traject de mogelijkheid om te reageren, onder meer bij de conceptnota en tijdens het openbaar onderzoek over het ontwerp van het beleidskader.

Deze drie vormen van betrokkenheid vormen een rode draad doorheen het volledige proces en zorgen ervoor dat het beleidskader niet alleen juridisch correct tot stand komt, maar ook inhoudelijk gedragen en afgestemd is.

Voor de gemeente Bornem betekent dit concreet dat de opmaak van het beleidskader economie niet in één stap gebeurt, maar via een gefaseerd proces waarin onderzoek, overleg en besluitvorming elkaar opvolgen. Het beleidskader groeit daarbij stap voor stap, van een eerste verkenning van de uitdagingen tot de definitieve vaststelling door de gemeenteraad. Op verschillende momenten in dat traject worden adviezen ingewonnen en krijgt ook het publiek de kans om te reageren.

2.2. Geïntegreerde milieueffectenrapportage

Bijzonder aan dit soort planningsprocessen is dat ze niet alleen gaan over wat de gemeente wil realiseren, maar ook over de mogelijke effecten daarvan op de omgeving. Daarom wordt de procedure voor het beleidsplan gecombineerd met een tweede, parallel lopend traject: de milieueffectenrapportage, afgekort als het **plan-MER**.

Deze verplichting van een milieueffectenrapportage is vastgelegd in het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid. Ze heeft tot doel om na te gaan welke impact het beleidskader kan hebben op onder meer natuur, water, bodem, mobiliteit, klimaat en leefkwaliteit. Door mogelijke effecten vroeg in beeld te brengen, kunnen alternatieven worden onderzocht en kan het plan waar nodig worden bijgestuurd.

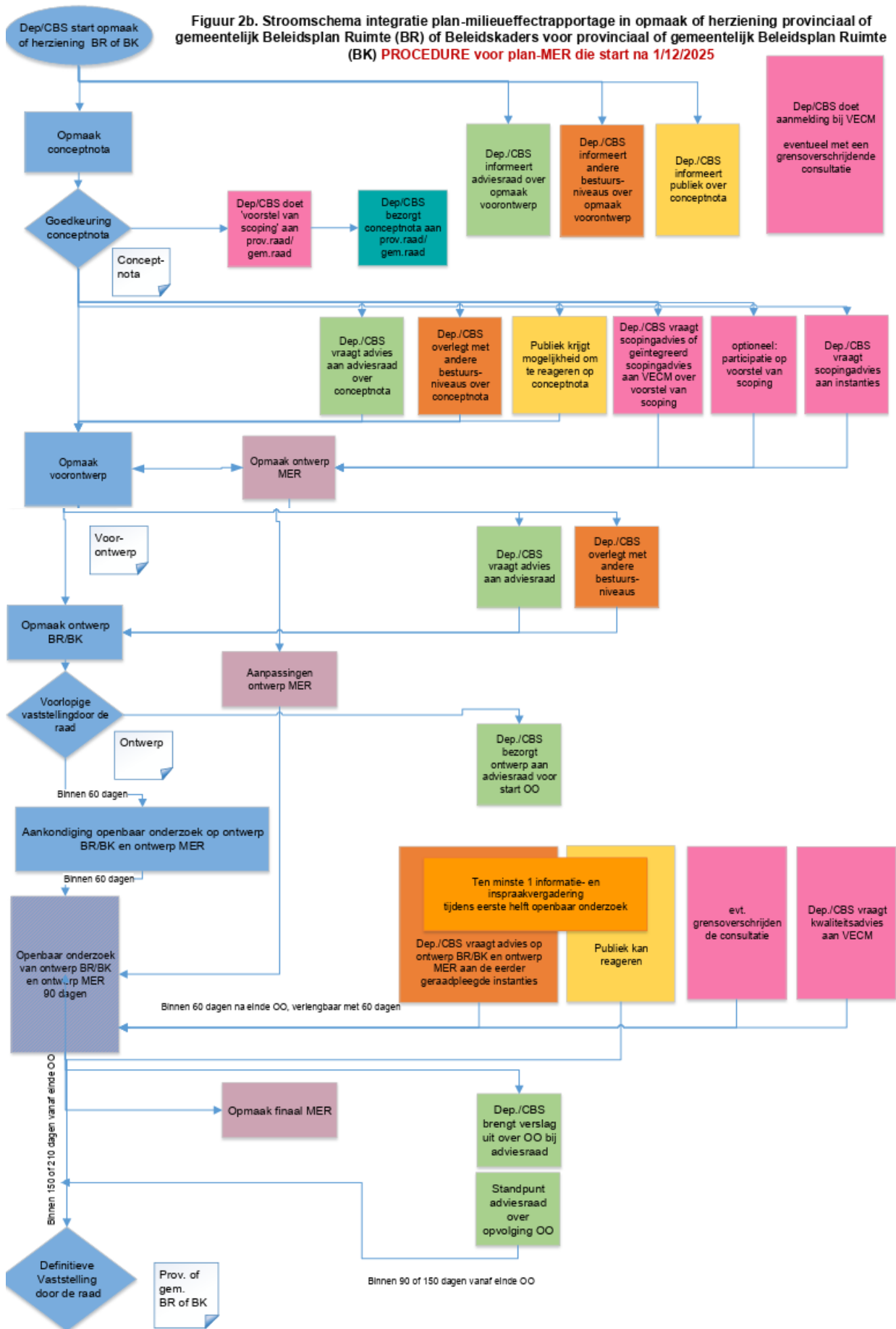
Tabel 1: Parallel verloop herziening beleidsplan ruimte en opmaak plan-MER

Etappes herziening Beleidsplan Ruimte	Etappes milieueffectenrapportage
Concept- en procesnota	Kennisgeving en scopingnota plan-MER
Voorontwerp beleidsplan ruimte	Ontwerp plan-MER
Ontwerp beleidsplan ruimte	Aanpassingen ontwerp plan-MER
Definitieve vaststelling beleidsplan ruimte	Goedkeuring plan-MER

De opmaak van het beleidskader economie en het plan-MER verlopen daarom niet na elkaar, maar gelijktijdig en in nauwe samenhang. Terwijl het beleidskader inhoudelijk wordt uitgewerkt, worden de mogelijke effecten ervan onderzocht. De resultaten van die milieubeoordeling kunnen vervolgens aanleiding geven tot aanpassingen in het plan. Omgekeerd bepalen de keuzes in het beleidskader ook welke effecten verder onderzocht moeten worden. Op die manier beïnvloeden beide trajecten elkaar voortdurend.

De samenhang tussen beide procedures is schematisch weergegeven in de tabel hierboven en uitgewerkt in figuur 2. Die toont hoe het traject van het beleidskader en de milieueffectenrapportage vanaf de start met elkaar verweven zijn. Zo wordt bij de opmaak van de conceptnota gelijktijdig de kennisgeving van het plan-MER opgemaakt. In die fase wordt niet alleen de eerste inhoudelijke richting bepaald, maar krijgen ook adviesinstanties en het publiek al de kans om te reageren, onder meer via een eerste inspraakperiode.

Figuur 2b. Stroomschema integratie plan-milieueffectrapportage in opmaak of herziening provinciaal of gemeentelijk Beleidsplan Ruimte (BR) of Beleidskaders voor provinciaal of gemeentelijk Beleidsplan Ruimte (BK) PROCEDURE voor plan-MER die start na 1/12/2025

Op basis van die eerste reacties worden zowel het beleidskader als het plan-MER verder uitgewerkt. Het voorontwerp van het beleidskader en het ontwerp van het plan-MER ontstaan daarbij in wisselwerking: inzichten uit het milieueffectenonderzoek worden meegenomen in het plan, terwijl keuzes in het plan bepalen welke effecten verder onderzocht moeten worden.

In een volgende stap wordt het ontwerp van het beleidskader voorlopig vastgesteld en samen met het ontwerp van het plan-MER onderworpen aan een openbaar onderzoek. Gedurende die periode kan iedereen het plan inkijken en reageren, en worden ook adviezen ingewonnen bij verschillende overheden en adviesraden. De resultaten van dat openbaar onderzoek leiden tot een verdere verfijning van zowel het beleidskader als het milieueffectenrapport.

Uiteindelijk worden beide trajecten afgerond: het plan-MER wordt definitief goedgekeurd en het beleidskader wordt definitief vastgesteld door de gemeenteraad. Op die manier groeien beide sporen samen naar één geïntegreerd en onderbouwd eindresultaat.

Hoewel deze procedure op het eerste gezicht complex kan lijken, heeft ze een duidelijke meerwaarde. Ze zorgt ervoor dat het beleidskader niet alleen gebaseerd is op beleidskeuzes, maar ook op een grondige analyse van de mogelijke gevolgen voor de omgeving. Tegelijk garandeert ze dat verschillende belangen zorgvuldig worden afgewogen en dat het proces openstaat voor inspraak.

Voor inwoners, ondernemers en andere betrokkenen betekent dit dat zij op verschillende momenten in het traject hun stem kunnen laten horen. De herziening van het beleidsplan ruimte (voor de toevoeging van een beleidskader economie) wordt dus niet enkel binnen de administratie uitgewerkt, maar komt tot stand in dialoog met de omgeving. Op die manier bouwen we stap voor stap aan een gedragen en toekomstgericht kader voor de economische ontwikkeling van Bornem.

3. PROCES

We organiseren de herziening van het Beleidsplan ruimte **Blik op Bornem 2040** en de opmaak van het beleidskader economie in vijf fasen, van de onderzoeksfase over de conceptnota tot en met de goedkeuringsfase. Het traject moet in het voorjaar van 2027 landen met de definitieve vaststelling van het Beleidsplan ruimte met drie beleidskaders.

3.1. Proces

De verschillende stappen sluiten nauw op elkaar aan en verlopen gedeeltelijk parallel met de opmaak van het plan-MER. Op die manier worden beleidskeuzes en milieubeoordeling voortdurend op elkaar afgestemd.

3.1.1. Wat we al gedaan hebben

De opmaak van het beleidskader economie is gestart met een **opstart- en onderzoeksfase**. “In de opstartfase bepaalden we de scope, aanpak en timing voor dit traject.

Vervolgens zijn we gestart met het ruimtelijk-economisch onderzoek, waarin de huidige economische structuur van Bornem in kaart werd gebracht. Daarbij werd onder meer gekeken naar de spreiding van bedrijvigheid, de rol en positionering van de verschillende economische sectoren (industrie, logistiek, lokale bedrijvigheid, handel en landbouw) en de relatie tussen economie en ruimtegebruik.

Het onderzoek omvatte zowel een analyse van beschikbare statistische gegevens als een ruimtelijke analyse van bedrijventerreinen, kernen en open ruimte. Daarbij werd bijzondere aandacht besteed aan het ruimtegebruik, het functioneren en het ontwikkelingspotentieel van bestaande economische locaties.

Daarnaast werd de economische positie van Bornem in een bredere regionale context geplaatst, onder meer in relatie tot de N16-corridor en de omliggende economische netwerken. Ook relevante trends, zoals de bouwshift, ruimte-efficiëntie en veranderende economische activiteiten, werden meegenomen in de analyse.

De resultaten van dit onderzoek vormden de basis voor een eerste visie op de ontwikkeling van de Bornemse economie. Deze visie werd besproken en aangescherpt tijdens een eerste co-creatiesessie met lokale actoren op 4 maart 2026. In deze sessie werd samen met ondernemers, landbouwers en andere betrokkenen gezocht naar

kansen, knelpunten en prioriteiten voor de verdere uitwerking van het beleidskader.

Op basis van deze inhoudelijke verkenning hebben we de **conceptnota** opgemaakt. Deze conceptnota bakent het verdere onderzoek en de milieubeoordeling af en vormt het formele startpunt van het plan-MER-traject.

3.1.2. Het nog geplande proces

Na de verwerking van de reacties op de conceptnota volgen nog drie fases.

In de **voorontwerpfase** worden de resultaten van het onderzoek en de co-creatiesessies (zie verder) vertaald in een eerste geïntegreerd voorstel van beleidskader economie. Dit voorontwerp zal bestaan uit een uitgewerkte visie, strategische keuzes, een ruimtelijke doorvertaling en een eerste actieplan. Het voorontwerp wordt afgestemd met het beleidsplan ruimte en het plan-MER en na goedkeuring door het college van burgemeester en schepenen voor advies voorgelegd aan adviesraden en andere overheden.

In de **ontwerpfase** worden de ontvangen adviezen verwerkt tot een ontwerp van beleidskader economie. Dit ontwerp wordt goedgekeurd ('voorlopig vastgesteld') door de gemeenteraad en wordt dan aan het publiek voorgelegd in een openbaar onderzoek van minimaal 90 dagen. Tijdens deze fase krijgt het publiek de mogelijkheid om opmerkingen en bezwaren in te dienen. Tegelijk wordt ook het ontwerp van het plan-MER afgerond en afgestemd op het beleidskader.

In de **goedkeuringsfase** worden de adviezen en bezwaren verwerkt en geïntegreerd in het definitieve beleidskader. Na verdere afstemming met het plan-MER wordt het geheel ter definitieve vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

Fase	Periode
Opstart- en onderzoeksfase	November 2025 – Februari 2026
Conceptnotafase	Maart 2026 – Juni 2026
Voorontwerpfase	Juni 2026 – Juli 2026
Ontwerpfase	Juli 2026 – Februari 2027
Goedkeuringsfase	Februari 2027 – Juni 2027

Volgens de huidige planning wordt het ontwerp in het najaar van 2026 voorlopig vastgesteld en vindt het openbaar onderzoek plaats tussen eind 2026 en begin 2027. De definitieve vaststelling is voorzien in juni 2027.

3.2. Overlegstructuur

De opmaak van het beleidskader economie gebeurt in nauwe samenwerking tussen administratie, bestuur en externe partners. Hiervoor wordt gewerkt met een vaste overlegstructuur.

De **ambtelijke werkgroep** vormt de kern van het traject en staat in voor de inhoudelijke opvolging en voorbereiding van de verschillende

stappen. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Bornem en de betrokken studie bureaus:

- Directeur Ruimte
- Deskundige Economie
- Omgevingsambtenaar
- Onderzoeksbureau IDEA Consult (beleidskader economie)
- Onderzoeksbureau ANTEA (plan-MER)

Daarnaast wordt een **stuurgroep** georganiseerd, waarin de ambtelijke werkgroep wordt aangevuld met de bevoegde schepenen voor economie en landbouw. De stuurgroep bewaakt de strategische keuzes, zorgt voor politieke afstemming en neemt beslissingen over de verdere richting van het traject.

Op geijkte momenten zal vanuit de stuurgroep ook overleg worden georganiseerd met adviesraden (zoals de GECORO) en met bovenlokale overheden, waaronder de provincie, het departement Omgeving en VLAIO.

3.3. Communicatie- en participatie

Naast het structurele overleg met administratie, bestuur en overheden zet de gemeente Bornem in op een actief communicatie- en participatietraject met lokale actoren en het brede publiek. Dit traject loopt parallel met de verschillende fasen van het beleidsproces en is erop gericht om inzichten te verzamelen, beleidskeuzes af te toetsen en het draagvlak voor het beleidskader te versterken.

In de onderzoeksfase werden reeds gerichte interviews afgenomen met economische sleutelactoren. Deze gesprekken boden inzicht in de noden, opportuniteiten en knelpunten binnen de Bornemse economie en vormden een belangrijke aanvulling op de statistische en ruimtelijke analyse.

Daarnaast werd een eerste co-creatiesessie georganiseerd op 4 maart 2026 met een **klankbordgroep** van lokale en bovenlokale sleutelactoren. Tijdens deze sessie gingen we in gesprek met vertegenwoordigers van de lokale ondernemersverenigingen, lokale landbouwers, leden van de stuurgroep en andere betrokkenen (VOKA, UNIZO, Provincie Antwerpen,...) over de economische structuur van Bornem en de belangrijkste uitdagingen en kansen. Aan de hand van een interactieve sessie werd input verzameld die heeft bijgedragen aan de opmaak van de eerste visie en de conceptnota.

Op 6 mei wordt een tweede co-creatiesessie georganiseerd. In deze sessie wordt verder gebouwd op de eerste inzichten en wordt de stap gezet van visie naar strategie en concrete acties. Daarbij wordt gefocust op de ruimtelijke vertaling van de economische ambities en de prioritering van maatregelen binnen het beleidskader.

In volgende fasen worden ook formele participatiestappen georganiseerd. Tijdens de adviesronde krijgen adviesraden en

bovenlokale overheden de mogelijkheid om formeel advies te formuleren over het voorontwerp van het beleidskader.

Figuur 2: Cocreatiesessie 1 (4 maart 2026)

Vervolgens wordt het ontwerp van het beleidskader onderworpen aan een openbaar onderzoek van minimaal 90 dagen. Tijdens deze periode kan iedereen het plan inkijken en opmerkingen of bezwaren indienen. De gemeente zal dit openbaar onderzoek actief communiceren, onder meer via haar gebruikelijke communicatiekanalen. Tijdens dit openbaar onderzoek zal de gemeente ook een publiek infomoment organiseren om keuzes en plannen toe te lichten.

De resultaten van de adviesronde en het openbaar onderzoek worden zorgvuldig verwerkt in het verdere traject. Op die manier zorgt de gemeente Bornem ervoor dat het beleidskader economie niet alleen inhoudelijk onderbouwd is, maar ook tot stand komt in dialoog met haar inwoners, ondernemers en andere betrokkenen.

MONDEA
PARTNER VAN STERKE ORGANISATIES

 **idea
consult**
moving society